

Nr 5

Utlåtande i anledning av väckta motioner om höjning av studiebidrag, m. m.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr I: 355 av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.* samt nr II: 437 av herr *Dahlgren m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts,

»att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag

dels beträffande frågan om höjning av studiebidraget inom studiemedelsförordningen till 0,5 ATP-basbelopp per år och i anslutning därtill en motsvarande höjning av det s. k. förhöjda studiebidraget inom studiehjälpsreglementet och

dels beträffande frågan om värdebeständighet för alla förmåner inom studiehjälpsreglementet.»

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionen I: 355.

Gällande bestämmelser m. m.

I *studiehjälpsreglementet*, som trädde i kraft den 1 juli 1964, regleras de studiesociala förmånerna för elever vid gymnasier, yrkesskolor, fackskolor, folkhögskolor och vissa andra läroanstalter. Enligt detta reglemente erhåller alla elever under läsåret, som vanligen omfattar 9 månader, 75 kr. i månatligt *studiebidrag*. Härtill kommer i vissa fall *inackorderingstillägg* med 100 kr. i månaden eller *resetillägg* med 30—75 kr. i månaden. Utöver dessa generella förmåner kan utgå *inkomstprövade tillägg* med 25—75 kr. i månaden och undantagsvis även *behovsprövade tillägg* med högst 75 kr. i månaden.

En grupp av studerande — de som börjat sin högre utbildning det år under vilket de fyller 21 år eller senare — skall behandlas såsom ekonomiskt fristående från sina föräldrar. I stället för studiebidrag jämte tillägg erhåller de ett *förhöjt studiebidrag* om 175 kr. i månaden. Studerande vid läroanstalt för vuxna kan under studiernas slutskede erhålla *vuxenutbildningsbidrag* med 2 000 kr.

Bidragen kan kompletteras med lån ur allmänna studielånefonden. Högsta lånebeloppet är 5 000 kr. om året. Lånen är i princip inte subventionerade.

Studierande vid universitet och högskolor och andra postgymnasiala utbildningslinjer har enligt *studiemedelsförordningen*, som trädde i kraft den 1 januari 1965, i princip rätt till *studiemedel*. Dessa beräknas för varje termin till 70 % av basbeloppet, som f. n. är 5 500 kr. För minderårigt barn utgår dessutom barntillägg med 12,5 % av basbeloppet. Har den studerande eller, om han är gift, hans make inkomst eller förmögenhet minskas studiemedlen enligt särskilda regler. Av studiemedeln utgör för studerande, som är berättigad till oducerat belopp, 1 750 kr. årligen *studiebidrag*. Detta bidrag erhålles i första hand och utan återbetalningsskyldighet. Resten av studiemedlen skall återbetalas enligt särskilda regler.

Budgetåret 1967/68 beräknas 80 000—85 000 studerande få studiebidrag enligt *studiemedelsförordningen* med i genomsnitt 1 700 kr. per studerande. En höjning av studiebidraget till 50 % av basbeloppet, d. v. s. till f. n. 2 750 kr., kan med ovannämnda utgångspunkter beräknas innebära en kostnadsökning med 77—82 milj. kr. per år. En motsvarande höjning av det förhöjda studiebidraget enligt studiehjälpsreglementet kan antagas medföra ökat anslagsbehov på ca 17 milj. kr.

Frågans tidigare behandling

Vid införandet av det nuvarande studiesociala systemet diskuterades frågan om indexreglering av studiebidraget i *studiemedelsförordningen*. Föredragande departementschefen anförde i prop. 1964: 138 s. 169.

Några remissinstanser har påtalat det förhållandet, att studiebidraget är det enda belopp på förmånssidan som inte indexreglerats. Jag anser det riktigtast, att ett bidrag av denna karaktär i likhet med de olika bidragen och tilläggen inom studiehjälpen och de allmänna barnbidragen fastställs i kronor. Studiebidraget kan självfallet komma att höjas genom särskilt beslut av riksdagen.

Vid behandlingen av propositionen hade *särskilda utskottet* att ta ställning till motionsyrkanden att studiebidraget enligt *studiemedelsförordningen* och förmånerna enligt studiehjälpsreglementet skulle göras värdebeständiga. I sitt av riksdagen i denna del godkända *utlåtande nr 1* avstyrkte utskottet motionerna och hänvisade till att en höjning av förmånerna fick bli beroende av riksdagens beslut i varje särskilt fall.

Vid 1965 års och 1966 års riksdagar behandlades frågan ånyo. *Andra lagutskottet* anslöt sig i sina yttranden 1965: 47 och 1966: 15 till särskilda utskottets ståndpunkt. Andra lagutskottets utlåtanden godkändes av riksdagen.

Utskottet

Till elever i gymnasier och därmed jämställda skolformer utgår enligt studiehjälpsreglementet 75 kr. i månaden i studiebidrag. Elever som ej är

bosatta på skolorten kan varje månad få resettillägg med högst 75 kr. eller inackorderingstillägg med 100 kr. Vid sidan av dessa generella förmåner kan efter särskild prövning månatligen utgå maximalt 75 kr. i inkomstprövat tillägg och lika mycket i behovsprövat tillägg. Till studerande, som påbörjar studierna efter det år de fyllt 21 år, utgår i stället för de nämnda bidragen och tilläggen förhöjt studiebidrag med 175 kr. i månaden. Samtliga förmåner utgives under pågående läsår eller kurstid. Studerande vid läroanstalt för vuxna kan under studiernas slutskede erhålla vuxenutbildningsbidrag med högst 2 000 kr. Förutom ovanstående förmåner kan studerande erhålla studielån med högst 5 000 kr. per läsår. Förmånerna enligt studiehjälpsreglementet är ej indexreglerade.

Enligt studiemedelsförordningen är studerande vid universitet och högskolor och vissa andra läroanstalter berättigade till studiemedel med 70 % av basbeloppet för varje termin. Basbeloppet utgör f. n. 5 500 kr. Har den studerande barn tillkommer barntillägg med 12,5 % av basbeloppet. Av studiemedlen utgör 875 kr. per termin studiebidrag, som till skillnad från övriga studiemedel erhålles utan återbetalningsskyldighet. Detta belopp är ej indexreglerat.

I förevarande motioner yrkas skyndsamt utredning och förslag om fastställande av studiebidraget enligt studiemedelsförordningen till 25 % av basbeloppet per termin samt om motsvarande uppräknings av det förhöjda studiebidraget och indexreglering av samtliga förmåner enligt studiehjälpsreglementet.

År 1964, då det nuvarande studiesociala systemet genomfördes, avslöt riksdagen motioner med samma syfte som de förevarande. Vid utskottsbehandlingen framhölls att studiebidraget inom studiemedelsförordningen i likhet med de olika bidragen och tilläggen inom studiehjälpsreglementet och det allmänna barnbidraget borde höjas endast efter särskilt beslut av riksdagen. Även vid riksdagarna åren 1965 och 1966 behandlades motioner av samma innebörd som de nu aktuella. Motionerna avslögs med hänvisning till 1964 års beslut. Utskottet kan inte heller i år finna att det föreligger något skäl för ändrat ställningstagande. På grund härav får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I:355 och II:437, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 februari 1967

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand, fru Carlqvist, herrar Lars Larsson, Hübinette, fru Hamrin-Thorell, herrar Eric Carlsson, Edström och Wanhainen;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Lundberg, Rimmerfors, fru Ekendahl, fröken Wetterström*, herrar Bengtsson i Varberg, Johansson i Södertälje och Gomér.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av fru *Hamrin-Thorell*, herrar *Eric Carlsson*, *Edström*, *Anderson* i Sundsvall, *Rimmerfors* och *Gomér*, som ansett,

a) att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar å s. 3 med orden »År 1964» och slutar med orden »utskottet hemställa» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet finner skäl tala för det i motionerna framförda förslaget, att studiebidragsdelen inom studiemedelsförordningen göres värdebeständig. Likaså delar utskottet motionärernas uppfattning, att de enligt studiehjälpsreglementet utgående förmånerna bör vara värdebeständiga. Utskottets principiella inställning är att de olika bidragen till studerande skall behålla det relativa värde, som de hade vid den tidpunkt, då riksdagen bestämde deras storlek.

Utskottet tillstyrker sålunda det i motionerna framförda förslaget om utredning av frågan om indexreglering av studiestödet. Däremot är utskottet inte nu berett att tillmötesgå motionärernas krav på fastställande av bidragsdelen av studiemedlen till 25 % av bashelopp per termin.»

b) att utskottet bort hemställa,

»1) att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 355 och II:437, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag beträffande frågan om värdebeständighet av dels studiebidraget inom studiemedelsförordningen, dels samtliga förmåner inom studiehjälpsreglementet, samt

2) att motionerna, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»